

“ Бути готовим до школи не означає вміти читати, писати і рахувати.

Бути готовим до школи означає бути готовим всьому цьому навчитися ... ”

Венгер Л. А.

Початок навчання дитини в першому класі – складний і відповідальний етап у її житті, адже відбувається дуже багато змін. Це не тільки нові умови життя та діяльності, а й нові контакти, нові стосунки, нові обов’язки. Змінюється соціальна позиція дитини: був дитиною, тепер став школярем; змінюється соціальний інститут навчання і виховання; навчальна діяльність стає провідною, обов’язковою, соціально значущою та оцінюваною, такою, що розширює права і обов’язки дитини, її зв’язки з навколишнім середовищем.

До 6-ти років підвищується рухливість нервових процесів, спостерігається більша, ніж у дошкільників, рівновага процесів збудження і гальмування. Але процеси збудження все ще переважають над процесами гальмування, що визначає такі характерні особливості першокласників, як непосидючість, підвищена активність, сильна емоційна збудливість. В 6-ти річному віці дозрівання великих м’язів випереджає розвиток дрібних, і тому дітям легше виконувати порівняно сильні, розмахисті рухи, ніж ті, які вимагають великої точності. Діти швидко втомлюються при виконанні дрібних рухів (письма).

Збільшення фізичної витривалості, підвищення працездатності, порівняно з дошкільним віком, носять відносний характер, і в цілому у більшості дітей спостерігається швидка втомлюваність, викликана ще і додатковим, не властивим для даного віку, шкільними навантаженнями (доводиться багато сидіти при життєвій потребі в русі).

Психологічно готовою до навчання дитина вважається тоді, коли:

- здатна розуміти вимоги вчителя і свідомо виконувати їх;
- проявляє інтерес при виконанні завдань;
- має достатній словниковий запас, наявність фонематичного слуху,
- достатній розвиток дрібної моторики;
- якість знань, що має дитина, ступінь їх усвідомленості, чіткість

- уявлень, можливість використання раніше набутого досвіду легко
- застосовується;
- здатна зосередитись і тривалий час утримувати увагу;
- здатна діяти організовано;
- йде до школи з бажанням вчитися!

Психофізіологічні особливості першокласників:

- мислення стає домінуючою психічною функцією і починає визначати поступово і роботу всіх інших психічних функцій (пам'яті, уваги, сприйняття);
- розвиток мислення сприяє появі нової властивості особи дитини – рефлексії, тобто усвідомлення себе, свого положення в сім'ї, класі, оцінка себе як учня: хороший – поганий;
- оцінку себе;
- дитина створює з того, як відносяться до неї навколишні, близькі люди;
- дитина 6-ти років зазвичай мислить конкретними категоріями, виділяє перш за все зовнішні ознаки, що характеризують дію об'єкту (що він робить), або його призначення (для чого він робить);
- дитина ще погано володіє мовою, їй легше завчити все, ніж відтворювати текст своїми словами;
- увага нестійка;
- можливості вольового регулювання уваги у дитини 6-ти років обмежені.

Шкільна дезадаптація – це утворення неадекватних механізмів пристосування дитини до школи у формі порушень навчання і поведінки, конфліктних відносин, психогенних захворювань і реакцій, підвищеного рівня тривожності.

Особливі категорії дітей, схильних до дезадаптації:

- гіперактивні діти – це “над” активні діти, яким важко всидіти на одному місці, мовчати, підкорятись інструкціям;
- агресивні діти – це діти, які часто сперечаються, сердяться, б'ються, звинувачують інших у своїх помилках;
- тривожні діти – це діти, які постійно занепокоєні, полохливі, легко засмучуються.

Поради батькам щодо запобігання шкільної дезадаптації:

- формуйте позитивне ставлення до школи;

- формуйте адекватну самооцінку;
- хваліть частіше, а не докоряйте;
- любіть дитину безумовною любов'ю, приймайте її такою, як вона є;
- привчайте самотійно долати труднощі, які під силу подолати 6-ти річній дитині;
- не перевантажуйте дитину надмірними заняттями, чергуйте їх з грою;
- виявляйте інтерес до шкільних справ та успіхів дитини;
- навчайте етичних норм спілкування з однокласниками та дорослими;
- частіше згадуйте себе в дитячому віці!

Рівні адаптації першокласника (за Г.Чуткіною).

Високий рівень адаптації.

1. Першокласник позитивно ставиться до школи: правила і вимоги сприймає адекватно;
2. навчальний матеріал засвоює легко;
3. добре засвоює програмовий матеріал, розв'язує ускладнені задачі, чемний, уважно вислуховує вказівки, пояснення вчителя;
4. доручення виконує охоче й сумлінно, без зовнішнього контролю;
5. виявляє високу зацікавленість до самотійної навчальної роботи, готується до всіх уроків;
6. має у класі позитивний статус.

Середній рівень адаптації.

1. Першокласник позитивно ставиться до школи: відвідування уроків не викликає в нього негативних переживань розуміє навчальний матеріал, коли вчитель пояснює його досить детально і наочно;
2. засвоює основний зміст програми з усіх предметів, самотійно розв'язує типові задачі;
3. зосереджений і уважний під час виконання завдань, доручень, вказівок учителя, разом з тим потребує контролю з боку дорослого;
4. зосередженим буває тільки тоді, коли робить щось цікаве для себе;
5. майже завжди готується до уроків і виконує домашні завдання;
6. доручення виконує сумлінно;
7. дружить з багатьма.

Низький рівень адаптації.

1. Першокласник негативно або байдуже ставиться до школи: часто скаржиться на здоров'я, погане самопочуття, в нього переважає

пригнічений настрій; спостерігаються порушення дисципліни; матеріал, який пояснює вчитель, засвоює фрагментарно; самостійна робота з підручником викликає труднощі, під час виконання самостійних завдань не виявляє до них інтересу;

2. до уроків готується нерегулярно, потребує постійного контролю, систематичних нагадувань і спонукань як з боку вчителя, так і з боку батьків;
3. може зберігати працездатність і увагу за наявності тривалих пауз для відпочинку;
4. для розуміння нового матеріалу і розв'язування задач за зразком потребує значної допомоги вчителя і батьків;
5. доручення виконує під контролем і без особливого бажання;
6. пасивний, близьких друзів не має, знає імена й прізвища лише частини однокласників.

Перебіг процесу адаптації залежить від багатьох факторів:

- стану здоров'я дитини;
- підготовленості дитини до школи;
- позитивної думки першокласника про вчителя;
- співпраці батьків з вчителями;
- вміння подолати труднощі;
- сімейної ситуації.